

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

PL. ÚS 11/2012-26

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí pléna 4. júla 2012 predbežne prerokoval návrh skupiny 30 poslancov Národnej rady Slovenskej republiky, zastúpených advokátom Mgr. G. G., poslancom Národnej rady Slovenskej republiky a advokátom, V., na začatie konania o súlade ustanovení § 9 ods. 1 písm. b), § 9 ods. 16, § 9 ods. 19, § 9b ods. 1 písm. d) a § 9b ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 40/1993 Z. z. o štátnom občianstve Slovenskej republiky v znení zákona č. 250/2010 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 40/1993 Z. z. o štátnom občianstve Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov, s čl. 5 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 12 ods. 2, čl. 13 ods. 2 až 4 a čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky, s čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a s čl. 4 písm. a) a písm. c) a čl. 11 Európskeho dohovoru o občianstve a takto

r o z h o d o l :

1. Návrh skupiny 30 poslancov Národnej rady Slovenskej republiky **p r i j í m a** na ďalšie konanie.

2. Návrhu skupiny 30 poslancov Národnej rady Slovenskej republiky na pozastavenie účinnosti ustanovení § 9 ods. 1 písm. b), § 9 ods. 16, § 9 ods. 19, § 9b ods. 1 písm. d) a § 9b

ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 40/1993 Z. z. o štátnom občianstve Slovenskej republiky v znení zákona č. 250/2010 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 40/1993 Z. z. o štátnom občianstve Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov, n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bol 22. septembra 2011 doručený návrh skupiny 30 poslancov Národnej rady Slovenskej republiky (ďalej len „skupina poslancov“ alebo „navrhovatelia“), zastúpených Mgr. G. G., poslancom Národnej rady Slovenskej republiky a advokátom, V., na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a § 37 a nasl. zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) o súlade ustanovení § 9 ods. 1 písm. b), § 9 ods. 16, § 9 ods. 19, § 9b ods. 1 písm. d) a § 9b ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 40/1993 Z. z. o štátnom občianstve Slovenskej republiky v znení zákona č. 250/2010 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 40/1993 Z. z. o štátnom občianstve Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o štátnom občianstve“), s čl. 5 ods. 1 a 2 ústavy v spojení s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 12 ods. 2, čl. 13 ods. 2 až 4 a čl. 46 ods. 1 a 2 ústavy, s čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a s čl. 4 písm. a) a písm. c) a čl. 11 Európskeho dohovoru o občianstve.

V návrhu skupiny poslancov je po citácii príslušných ustanovení zákona o štátnom občianstve odôvodňované tvrdenie navrhovateľov o hrubom a svojvoľnom nerešpektovaní riadneho zákonodarného procesu prijímaním napadnutých ustanovení v skrátanom legislatívnom konaní, čím podľa navrhovateľov došlo k porušeniu čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy.

Navrhovatelia namietajú ďalej nejasnosť, neurčitosť a nevykonateľnosť napadnutých právnych noriem, ktoré z tohto dôvodu nezodpovedajú základnému princípu právneho štátu v zmysle čl. 1 ods. 1 ústavy.

Napadnutý rozpor s medzinárodnými zmluvami a ústavou je v návrhu vyargumentovaný takto:

«V zmysle článku 15 ods. 1 Všeobecnej deklarácie ľudských práv „Každý má právo na občianstvo“.

V zmysle článku 15 ods. 2 Všeobecnej deklarácie ľudských práv „Nikto nesmie byť svojvoľne zbavený svojho občianstva ani práva svoje občianstvo zmeniť“.

Napriek skutočnosti, že Všeobecná deklarácia ľudských práv je politickým dokumentom, ktorý nie je právne záväzný a preto ju používame iba argumentačne, bola v roku 1948 prijatá Valným zhromaždením Organizácie spojených národov za účelom ustanoviť komplexný katalóg ľudských práv. Všeobecná deklarácia ľudských práv má obrovský význam pre ďalšie smerovanie katalogizácie ľudských práv a množstvo právne záväzných dokumentov upravujúcich ľudské práva sa na ňu vo svojich preambulách odvoláva.

Kľúčový význam pre interpretáciu Všeobecnej deklarácie ľudských práv má článok 30, podľa ktorého nemožno nič vo Všeobecnej deklarácii vykladať tak, aby to dávalo ktorémukoľvek štátu, skupine či osobe právo vyvíjať akúkoľvek aktivitu alebo sa dopustiť činu, ktorý by smeroval k potlačeniu niektorého z práv alebo slobôd v nej zakotvených. Ako je zrejmé už zo samotnej Všeobecnej deklarácie ľudských práv, právo na občianstvo je základným ľudským právom a patrí každej osobe. V tomto duchu právo na občianstvo upravujú aj ďalšie medzinárodné dokumenty, ktoré už disponujú právnou záväznosťou.

Takýmto medzinárodným dokumentom je aj dokument Rady Európy - Európsky dohovor o občianstve, podpísaný za Slovenskú republiku dňa 6. 11. 1997 v Štrasburgu, s ktorým vyslovila súhlas Národná rada Slovenskej republiky uznesením č. 789/1997 zo 4. 11. 1997 a predseda vlády Slovenskej republiky ho v zastúpení prezidenta Slovenskej republiky ratifikoval 30. 4. 1998. Dohovor nadobudol platnosť pre Slovenskú republiku 1. 3. 2000 a na základe článku 154c ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky má prednosť pred zákonmi Slovenskej republiky (ďalej len „Európsky dohovor o občianstve“).

V zmysle článku 4 písm. a) a c) Európskeho dohovoru o občianstve „Normy týkajúce sa občianstva každého zmluvného štátu budú vychádzať z týchto princípov:

a) každý má právo na občianstvo,

c) nikto nebude svojvoľne zbavený svojho občianstva“.

V zmysle bodu 30. dôvodovej správy k Európskemu dohovoru o občianstve, ktorý sa viaže k úvodnej vete ustanovenia článku 4 „Úvodná veta ustanovenia článku 4 ustanovuje, že sú určité všeobecné princípy týkajúce sa občianstva, na ktorých majú byť založené podrobnejšie pravidlá nadobúdania, zachovania, straty, obnovenia občianstva alebo osvedčenia o občianstve. Slová „majú byť založené“ boli použité z dôvodu vyjadrenia povinnosti brať do úvahy nasledujúce medzinárodné princípy ako základ pre národné pravidlá o občianstve.“.

V zmysle bodov 35. až 37. dôvodovej správy k Európskemu dohovoru o občianstve, ktoré sa viažu k ustanoveniu článku 4 písm. c) „Toto ustanovenie je prevzaté z článku 15 ods. 2 Všeobecnej deklarácie ľudských práv. Poskytuje všeobecnú záruku pre konkrétny význam článku 7 tohto dohovoru v súvislosti so stratou občianstva zo zákona alebo z iniciatívy zmluvného štátu. Určité náznaky možno vyvodiť v súvislosti s predchádzaním arbitrárnemu odňatiu občianstva. Vzťahujú sa súčasne na podstatné dôvody odňatia, ako aj na procesné záruky. Čo sa týka podstatných dôvodov, odňatie musí všeobecne byť predvídateľné, primerané a ustanovené zákonom. Ak je založené na akýchkoľvek dôvodoch obsiahnutých v článku 5 ods. 1 je v rozpore s týmto ustanovením. Teda aj zrušenie občianstva z politických dôvodov by malo byť posúdené ako arbitrárne. Konkrétnejšie, článok 7 dohovoru vyčerpávajúco vymenúva dôvody odňatia. Tam kde by odňatie viedlo k stavu bez štátnej príslušnosti, uplatní sa zákaz obsiahnutý v odseku 3 článku 7. V súvislosti s týmto odsekom, jediná výnimka sa vzťahuje na nadobudnutie občianstva nečestným konaním žiadateľa (viď článok 7 ods. 3). Čo sa týka procesných záruk, je potrebné upozorniť na kapitolu IV, najmä že rozhodnutia súvisiace s občianstvom musia obsahovať písomné odôvodnenie a musia byť preskúmateľné v správnom alebo súdnom konaní.“.

V zmysle článku 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky „Každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.“

V zmysle článku 46 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky „Kto tvrdí, že bol na svojich právach ukrátený rozhodnutím orgánu verejnej správy, môže sa obrátiť na súd, aby preskúmal zákonnosť takéhoto rozhodnutia, ak zákon neustanoví inak. Z právomoci súdu však nesmie byť vylúčené preskúmanie rozhodnutí týkajúcich sa základných práv a slobôd.“

V zmysle článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, prvej vety „Každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.“

V zmysle článku 11 Európskeho dohovoru o občianstve „Každý zmluvný štát zabezpečí, aby rozhodnutia týkajúce sa nadobudnutia, zachovania, straty, opätovného nadobudnutia alebo osvedčenia jeho občianstva obsahovali písomné odôvodnenie“.

Európsky dohovor o občianstve napríklad v článku 7 upravuje aj situácie, kedy dochádza k strate občianstva zo zákona alebo z iniciatívy zmluvného štátu. Medzi takéto dôvody v zmysle § 7 ods. 1 písm. a) Európskeho dohovoru o občianstve patrí aj možnosť zmluvného štátu ustanoviť vo svojej vnútroštátnej právnej norme stratu občianstva zo zákona alebo na základe iniciatívy zmluvného štátu v prípade dobrovoľného nadobudnutia ďalšieho občianstva. Ako je zrejmé z originálneho znenia dôvodovej správy k Európskemu dohovoru o občianstve, takáto strata občianstva zo zákona alebo na základe iniciatívy zmluvného štátu je vnímaná ako odňatie, respektíve zbavenie osoby občianstva zo strany zmluvného štátu. Napriek tomu, že gramaticky ide o stratu občianstva, významom je takáto strata občianstva fakticky odňatím občianstva, na čo upozorňuje aj dôvodová správa k Európskemu dohovoru o občianstve (viď body 68., 72. a 73. dôvodovej správy).

V tejto súvislosti považujeme za potrebné opätovne pripomenúť, že v zmysle článku 4 písm. c) Európskeho dohovoru o občianstve budú normy týkajúce sa občianstva každého zmluvného štátu vychádzať aj z princípu, že nikto nebude svojvoľne zbavený svojho občianstva.

Zákon č. 40/1993 Z. z. v § 9 ods. 1 písm. b) a § 9 ods. 16 upravil stratu štátneho občianstva zo zákona (odňatie), žiadnym spôsobom sa však nevysporiadal s požiadavkou článku 11 Európskeho dohovoru o občianstve, podľa ktorého každý zmluvný štát zabezpečí, aby rozhodnutia týkajúce sa straty jeho občianstva obsahovali písomné odôvodnenie.

Novelou č. 250/2010 Z. z. nielenže nedošlo k úprave zákona č. 40/1993 Z. z. spôsobom, ktorý by ustanovil povinnosť písomne odôvodniť rozhodnutie o strate štátneho občianstva zo zákona, ale dokonca nedošlo ani k ustanoveniu povinnosti takéto rozhodnutie pri strate štátneho občianstva zo zákona vydať.

So zreteľom na vyššie uvedené, sme presvedčení o tom, že strata štátneho občianstva Slovenskej republiky dňom, ktorým na základe výslovného prejavu vôle, ktorým je žiadosť, vyhlásenie alebo iný úkon smerujúci k nadobudnutiu cudzieho štátneho občianstva, štátny občan Slovenskej republiky dobrovoľne nadobudne cudzie štátne občianstvo, a to bez jeho súhlasu a proti jeho vôli, ustanovená v § 9 ods. 1 písm. b) a § 9 ods. 16 zákona č. 40/1993 Z. z. nie je v súlade s článkom 4 písm. a) a c) Európskeho dohovoru o občianstve. Zároveň sme presvedčení, že nevydávanie písomne odôvodneného rozhodnutia o strate štátneho občianstva Slovenskej republiky v zmysle § 9 ods. 1 písm. b) a § 9 ods. 16 zákona č. 40/1993 Z. z. nie je v súlade s článkom 11 Európskeho dohovoru o občianstve, ale ani s článkom 46 ods. 1 a ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a článkom 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, veď zákonodarca v predmetnom prípade nevytvoril žiadne efektívne prostriedky právnej ochrany.

Obdobný charakter úpravy je podľa nášho názoru zakotvený aj v Ústave Slovenskej republiky.

V zmysle článku 5 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky „Nadobúdanie a stratu štátneho občianstva Slovenskej republiky ustanoví zákon“.

V zmysle článku 5 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky „Nikomú nemožno odňať štátne občianstvo Slovenskej republiky proti jeho vôli“.

Zákonom, ktorý upravuje podmienky nadobúdania a straty štátneho občianstva Slovenskej republiky je zákon č. 40/1993 Z. z. Tento zákon, ako ani žiadny iný právny predpis Slovenskej republiky neustanovuje podmienky pre odňatie štátneho občianstva (odňatie občianstva bolo na území Slovenskej republiky upravené len do 15. 2. 1993 vo vzťahu k československému štátnemu občianstvu - zákon č. 194/1949 Sb. a štátnemu občianstvu Slovenskej socialistickej republiky - zákon č. 206/1968 Zb.).

Podmienky odňatia štátneho občianstva Slovenskej republiky v gramatickom význame neboli od vzniku Slovenskej republiky upravené žiadnym právnym predpisom, a to

napriek tomu, že Ústava Slovenskej republiky v článku 5 ods. 2 implicitne predpokladá, že k odňatiu štátneho občianstva Slovenskej republiky dochádza.

Na základe uvedeného je zrejmé, že stratu štátneho občianstva Slovenskej republiky, ku ktorej dôjde zo zákona alebo na základe iniciatívy Slovenskej republiky bez súhlasu osôb a proti ich vôli, nie je možné vykladať inak ako odňatie štátneho občianstva Slovenskej republiky.

K otázke logicko-systematického výkladu právnej normy sa už vyjadril aj Ústavný súd Slovenskej republiky „nevyhnutnou súčasťou rozhodovacej činnosti súdov zahŕňajúcej aplikáciu abstraktných právnych noriem na konkrétne okolnosti individuálnych prípadov je zisťovanie obsahu a zmyslu právnej normy uplatňovaním jednotlivých metód právneho výkladu. Ide vždy o metodologický postup, v rámci ktorého nemá žiadna z výkladových metód absolútnu prednosť, pričom jednotlivé uplatnené metódy by sa mali navzájom dopĺňať a viesť k zrozumiteľnému a racionálne zdôvodnenému vysvetleniu textu právneho predpisu. Pri výklade a aplikácii ustanovení právnych predpisov je nepochybne potrebné vychádzať prvotne z ich doslovného znenia. Súd však nie je doslovným znením zákonného ustanovenia viazaný absolútne. Môže, ba dokonca sa musí od neho (od doslovného znenia právneho textu) odchýliť v prípade, keď to zo závažných dôvodov vyžaduje účel zákona, systematická súvislosť alebo požiadavka ústavne súladného výkladu zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov (čl. 152 ods. 4 ústavy). Samozrejme, že sa v takýchto prípadoch musí zároveň vyvarovať svojvôle (arbitrárnosti) a svoju interpretáciu právnej normy musí založiť na racionálnej argumentácii. V prípadoch nejasnosti alebo nezrozumiteľnosti znenia ustanovenia právneho predpisu (umožňujúceho napr., viac verzií interpretácie) alebo v prípade rozporu tohto znenia so zmyslom a účelom príslušného ustanovenia, o ktorého jednoznačnosti niet pochybnosti, možno uprednostniť výklad e ratione legis pred doslovným gramatickým (jazykovým) výkladom.“ (Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky zo dňa 4. 5. 2010 pod sp. zn. III. ÚS 72/2010).

V tejto súvislosti je opätovne potrebné pripomenúť, že na základe článku 5 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky nemožno nikomu odňať štátne občianstvo Slovenskej republiky proti jeho vôli.

So zreteľom na vyššie uvedené, sme presvedčení o tom, že strata štátneho občianstva Slovenskej republiky dňom, ktorým na základe výslovného prejavu vôle, ktorým je žiadosť,

vyhlásenie alebo iný úkon smerujúci k nadobudnutiu cudzieho štátneho občianstva, štátny občan Slovenskej republiky dobrovoľne nadobudne cudzie štátne občianstvo, a to bez jeho súhlasu a proti jeho vôli, ustanovená v § 9 ods. 1 písm. b) a ust. § 9 ods. 16 zákona č. 40/1993 Z. z. nie je v súlade s článkom 5 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

V zmysle článku 13 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky „Medze základných práv a slobôd možno upraviť za podmienok ustanovených touto ústavou len zákonom“.

V zmysle článku 13 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky „Zákonné obmedzenia základných práv a slobôd musia platiť rovnako pre všetky prípady, ktoré spĺňajú ustanovené podmienky.“.

V zmysle článku 13 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky „Pri obmedzovaní základných práv a slobôd sa musí dbať na ich podstatu a zmysel. Takéto obmedzenia sa môžu použiť len na ustanovený cieľ“.

Zákon č. 40/1993 Z. z. svojimi ustanoveniami upravuje v zmysle § 13 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky medze práva na občianstvo. Ústavnou požiadavkou na legalitu takýchto úprav je dodržanie podmienok ustanovených Ústavou Slovenskej republiky. Takouto požiadavkou je aj ústavný zákaz vyjadrený v článku 5 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky. V zmysle tohto zákazu nemožno nikomu odňať štátne občianstvo Slovenskej republiky proti jeho vôli. Zákon č. 40/1993 Z. z. však v ustanovení § 9 ods. 1 písm. b) a ustanovení § 9 ods. 16 tento ústavný zákaz nerešpektuje, čím dochádza k faktickému odňatiu štátneho občianstva proti vôli dotknutých občanov Slovenskej republiky.

Zákon č. 40/1993 Z. z. nepochybne upravuje medze základných práv a slobôd spôsobom, ktorý svojim rozsahom a účelom presahuje podmienky ustanovené Ústavou Slovenskej republiky.

Zákon č. 40/1993 Z. z. v § 9 ods. 19 ustanovuje osobe, ktorá stratila štátne občianstvo Slovenskej republiky nadobudnutím cudzieho štátneho občianstva na základe výslovného prejavu vôle povinnosť bezodkladne stratu občianstva Slovenskej republiky oznámiť obvodnému úradu v sídle kraja. Neohlásením sa takáto osoba dopúšťa priestupku, za ktorý jej je orgán objasňujúci priestupky povinný uložiť ustanovenú pokutu. Zároveň však zákon č. 40/1993 Z. z. neustanovil žiadny mechanizmus ako by mohla Slovenská republika uvedenú skutočnosť zistiť pri zanedbaní povinnosti takejto osoby sama túto skutočnosť oznámiť.

V zmysle článku 12 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky „Základné práva a slobody sa zaručujú na území Slovenskej republiky všetkým bez ohľadu na pohlavie, rasu, farbu pleti, jazyk, vieru a náboženstvo, politické, či iné zmysľanie, národný alebo sociálny pôvod, príslušnosť k národnosti alebo etnickej skupine, majetok, rod alebo iné postavenie. Nikoho nemožno z týchto dôvodov poškodzovať, zvýhodňovať alebo znevýhodňovať.“

Odhlíadnuc od skutočnosti, že uvedená povinnosť a jej dôsledky sú v rozpore so zásadou zákazu inkriminácie vlastnej osoby, fakticky takto dochádza k rozdeleniu občanov Slovenskej republiky na viaceré kategórií. Medzi týmito kategóriami sú občania Slovenskej republiky, ktorí:

a) nadobudli cudzie štátne občianstvo pred účinnosťou zákona č. 250/2010 Z. z. a ktorí majú z tohto dôvodu viacnásobné štátne občianstvo,

b) nadobudli cudzie štátne občianstvo po účinnosti zákona č. 250/2010 Z. z. a z tohto dôvodu stratili štátne občianstvo Slovenskej republiky zo zákona, ale stratu štátneho občianstva neohlásili obvodnému úradu v sídle kraja, a tým de facto vystupujú ako občania Slovenskej republiky,

c) nadobudli cudzie štátne občianstvo po účinnosti zákona č. 250/2010 Z. z. a z tohto dôvodu stratili štátne občianstvo Slovenskej republiky zo zákona, pričom stratu štátneho občianstva ohlásili obvodnému úradu v sídle kraja.

Vzhľadom ku skutočnosti, že právny poriadok Slovenskej republiky viaže na občianstvo Slovenskej republiky množstvo práv, kategória občanov Slovenskej republiky, ktorí nadobudli cudzie štátne občianstvo po účinnosti zákona č. 250/2010 Z. z. a z tohto dôvodu stratili štátne občianstvo Slovenskej republiky zo zákona, pričom stratu štátneho občianstva neohlásili obvodnému úradu v sídle kraja, stráca práva viažuce sa na občianstvo Slovenskej republiky, ktoré im zaručuje Ústava Slovenskej republiky a medzinárodné zmluvy o ľudských právach a základných slobodách, a dochádza tým bez akýchkoľvek legitímnych dôvodov k ich diskriminácii. Ústavnou požiadavkou na obmedzenie základných práv a slobôd, vyjadrenou v článku 13 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky je, že zákonné obmedzenia základných práv a slobôd musia platiť rovnako pre všetky prípady, ktoré spĺňajú ustanovené podmienky.

Zákonom č. 250/2010 Z. z. došlo k zmene a doplneniu zákona č. 40/1993 Z. z. spôsobom, ktorého dôsledkom je, že zákonné obmedzenia základných práv a slobôd neplatia rovnako pre všetky prípady, ktoré spĺňajú ustanovené podmienky.

Rovnako je podľa nášho názoru potrebné sa zamyslieť nad záujmom, ktorý Slovenská republika uvedenou úpravou zákona č. 40/1993 Z. z. chráni. Takúto zásadnú zmenu straty štátneho občianstva, ku ktorej došlo účinnosťou zákona č. 250/2010 Z. z. nemožno legitímne odôvodniť politickými dôvodmi, ktoré boli prezentované v čase prerokovávania zákona č. 250/2010 Z. z. v masovokomunikačných prostriedkoch.

V dôsledku straty štátneho občianstva Slovenskej republiky zo zákona v zmysle § 9 ods. 1 písm. b) a § 9 ods. 16 je občanom Slovenskej republiky de facto odňaté štátne občianstvo Slovenskej republiky bez ich súhlasu a proti ich vôli, čím prestávajú byť oprávneným subjektom zaručených občianskych práv. Ako je uvedené vyššie, podstatu a zmysel takéhoto obmedzenia dostatočne nevysvetlil v dôvodovej správe k zákonu č. 250/2010 Z. z. ani predkladateľ. Pri obmedzovaní základných práv a slobôd je nevyhnutné rešpektovať ústavný príkaz, vyjadrený v článku 13 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky, podľa ktorého sa pri obmedzovaní základných práv a slobôd musí dbať na ich podstatu a zmysel, pričom takéto obmedzenia sa môžu použiť len na ustanovený cieľ. Táto podmienka slúži na vylúčenie obchádzania ústavných garancií základných práv a slobôd tak, že zavedenie obmedzenia sa použije na predstieraný cieľ konformný s Ústavou Slovenskej republiky, a v skutočnosti sa jeho prostredníctvom základné právo alebo sloboda obmedzí kvôli inému zámeru, ktorý nie je v súlade so zachovaním podstaty a zmyslu základného práva alebo slobody. Na základe ustanovení zákona č. 40/1993 Z. z., ako ani na základe dôvodovej správy k tomuto zákonu, nemožno dospieť k podstate, zmyslu a cieľu obmedzení základných práv a slobôd ustanovených týmto zákonom.

Zákonom č. 40/1993 Z. z. teda dochádza k obmedzeniu základných práv a slobôd spôsobom, ktorý nedbá na ich podstatu a zmysel, pričom tieto obmedzenia nie sú použité na ustanovený cieľ.

So zreteľom na vyššie uvedené, sme presvedčení o tom, že strata štátneho občianstva Slovenskej republiky dňom, ktorým na základe výslovného prejavu vôle, ktorým je žiadosť, vyhlásenie alebo iný úkon smerujúci k nadobudnutiu cudzieho štátneho občianstva, štátny občan Slovenskej republiky dobrovoľne nadobudne cudzie štátne občianstvo, a to bez jeho

súhlasu a proti jeho vôli, a navyiac arbitrárne (v podstate odňaté iba z politických dôvodov), ustanovená v § 9 ods. 1 písm. b) a § 9 ods. 16 zákona č. 40/1993 Z. z. nie je v súlade s článkom 12 ods. 2, a s článkom 13 ods. 2 až 4 Ústavy Slovenskej republiky.

K potrebe odôvodnenia obmedzení základných práv a slobôd sa vo svojej rozhodovacej činnosti zaoberal aj Ústavný súd Slovenskej republiky, podľa ktorého „Z princípu právneho štátu vyplýva aj ochrana oprávnenej dôvery občanov v právny poriadok. Zásadne sa ochraňuje dôvera v to, že zákonné právne následky späté s uzavretými skutkovými stavmi sa uznávajú (zostávajú uznané). Ochrana dôvery neprichádza do úvahy tam, kde by dôvera v určitý právny stav nebola vecne zdôvodnená, t. j. ani princíp právneho štátu nechráni občana pred každou subjektívne chápanou stratou dôvery alebo pred každým sklamaním... Zákonodarca musí aj pri zmene chráneného právneho postavenia - aby zásah bol ústavnoprávne prípustný - vychádzať z princípu proporcionality, ktorý je vlastný právnemu štátu. Tento princíp predovšetkým znamená primeraný vzťah medzi cieľom (účelom) sledovaným štátom a použitými prostriedkami. V týchto súvislostiach cieľ (účel) sledovaný štátom smie byť sledovaný; prostriedky, ktoré štát použije, smú byť použité; použitie prostriedkov na dosiahnutie účelu je vhodné; použitie prostriedkov na dosiahnutie účelu je potrebné a nevyhnutné. Kritérium alebo princíp vhodnosti znamená, že stav, ktorý štát vytvorí zásahom, a stav, v ktorom treba sledovaný cieľ vidieť ako uskutočnený, sa nachádzajú vo vzájomnej súvislosti: cieľ musí byť v súlade s prostriedkom. Nevyhnutnosť znamená, že neexistuje iný stav, ktorý štát bez veľkej námahy môže rovnako vytvoriť, ktorý občana zaťažuje menej a ktorý súvisí so stavom, v ktorom treba sledovaný účel pokladať za uskutočnený. Inými slovami, cieľ nesmie byť dosiahnuteľný rovnako účinným, ale menej zaťažujúcim prostriedkom.“ (uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky pod sp. zn. PL. ÚS 3/00 zo dňa 24. 4. 2001).

V zmysle článku 12 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky „Každý má právo slobodne rozhodovať o svojej národnosti. Zakazuje sa akékoľvek ovplyvňovanie tohto rozhodovania a všetky spôsoby nátlaku smerujúce k odnáródňovaniu.“

Vzhľadom ku skutočnosti, že nadobudnutie cudzieho štátneho občianstva je najčastejšie otázkou súvisiacou s národnostnými menšinami v Slovenskej republike, ktorým Ústava Slovenskej republiky zaručuje práva národnostných menšín, môže právna úprava straty štátneho občianstva Slovenskej republiky ustanovená zákonom č. 40/1993 Z. z. viesť

aj k rezignácii občanov Slovenskej republiky patriacich k národnostným menšinám, napĺňať svoje ústavou garantované práva rozvíjať vlastnú kultúru, rozširovať a prijímať informácie v ich materinskom jazyku, združovať sa v národnostných združeniach, zakladať a udržiavať vzdelávacie a kultúrne inštitúcie, pretože v dôsledku uvedenej právnej úpravy je spoločnosť polarizovaná takým spôsobom, že laická verejnosť môže vnímať všetky skutočnosti spojené s národnostnými menšinami, ako niečo negatívne.

Nepriamo tak môže dochádzať aj k nesúladu s článkom 12 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, podľa ktorého má každý právo slobodne sa rozhodovať o svojej národnosti a zakazuje sa akékoľvek ovplyvňovanie tohto rozhodovania, a všetky spôsoby nátlaku smerujúce k odnárodňovaniu.»

Na základe citovanej argumentácie skupina poslancov navrhuje, aby ústavný súd vydal tento nález:

„Ustanovenia § 9 ods. 1 písm. b), § 9 ods. 16, § 9 ods. 19, § 9b ods. 1 písm. d) a § 9b ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 40/1993 Z. z. o štátnom občianstve Slovenskej republiky v znení zákona č. 250/2010 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 40/1993 Z. z. o štátnom občianstve Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov nie sú v súlade s ustanoveniami článku 5 ods. 1 a ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s článkom 1 ods. 1, článkom 2 ods. 2, článkom 12 ods. 2, článkom 13 ods. 2 až 4 a článkom 46 ods. 1 a ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, a taktiež s článkom 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ako aj s článkom 4 písm. a) a písm. c) a článku 11 Európskeho dohovoru o občianstve.“

II.

Ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a zisťuje, či nie sú dôvody na odmietnutie návrhu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na ktorých prerokovanie nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený. Ak ústavný súd navrhovateľa na také nedostatky upozornil, uznesenie sa nemusí odôvodniť.

Podľa § 25 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa návrh neodložil alebo neodmietol, prijme sa na ďalšie konanie v rozsahu, ktorý sa vymedzí vo výroku uznesenia o prijatí návrhu.

Ústavný súd návrh skupiny poslancov predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí pléna, a keďže nezistil žiadne dôvody na jeho odmietnutie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde, v súlade s § 25 ods. 3 zákona o ústavnom súde ho prijal na ďalšie konanie (bod 1 výrokovej časti tohto rozhodnutia).

III.

Skupina poslancov predložila aj návrh, aby ústavný súd súčasne s prijatím ich návrhu na ďalšie konanie podľa čl. 125 ods. 2 ústavy a podľa § 38 ods. 2 zákona o ústavnom súde rozhodol o pozastavení účinnosti „*ustanovenia § 9 ods. 1 písm. b), § 9 ods. 16, § 9 ods. 19, § 9b ods. 1 písm. d) a § 9b ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 40/1993 Z. z. o štátnom občianstve Slovenskej republiky v znení zákona č. 250/2010 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 40/1993 Z. z. o štátnom občianstve Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov*“.

Podľa čl. 125 ods. 2 ústavy ak ústavný súd prijme návrh na konanie podľa odseku 1, môže pozastaviť účinnosť napadnutých právnych predpisov, ich častí, prípadne niektorých ich ustanovení, ak ich ďalšie uplatňovanie môže ohroziť základné práva a slobody, ak hrozí značná hospodárska škoda alebo iný vážny nenapraviteľný následok.

Podľa § 38 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd prijme návrh na začatie konania o súlade právnych predpisov podľa čl. 125 ods. 1 ústavy, môže uznesením pozastaviť účinnosť napadnutých právnych predpisov, ich častí, prípadne niektorých ich ustanovení, ak ich ďalšie uplatňovanie môže ohroziť základné práva alebo slobody alebo ľudské práva a základné slobody vyplývajúce z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a ktorá bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak hrozí značná hospodárska škoda alebo iný vážny nenapraviteľný následok.

Podľa § 38 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže rozhodnúť o pozastavení účinnosti napadnutých právnych predpisov, ich častí, prípadne niektorých ich ustanovení aj na návrh účastníka konania. Návrh na pozastavenie účinnosti musí obsahovať konkretizáciu a spôsob ohrozenia základných práv alebo slobôd alebo skutočnosti, ktoré preukazujú, že hrozí značná hospodárska škoda alebo iný vážny nenapraviteľný následok. O tomto návrhu rozhodne ústavný súd bez zbytočného odkladu.

Skupina poslancov navrhuje pozastavenie účinnosti napadnutých ustanovení zákona o štátnom občianstve najmä z týchto dôvodov:

«Štátne občianstvo je základným právom, na ktoré sa viažu nesmierne významné oprávnenia (ale aj povinnosti) najmä politického charakteru (napr. volebného práva), práva sociálneho charakteru (týkajúce sa najmä sociálneho zabezpečenia), ale aj zamestnania (niektoré funkcie viažuce sa na štátne občianstvo), oprávnení trestnoprávneho charakteru (extradície) a napokon aj napr. práva majetkové (prebiehajúce reštitúcie) a iné. Uplatňovanie napadnutých ustanovení predmetného zákona môže bez akýchkoľvek pochybností „ohroziť základné práva alebo slobody alebo ľudské práva a základné slobody» a nesporne hrozí aj „iný vážny nenapraviteľný následok“, vyplývajúci najmä z toho, že niektorým osobám sa na základe protiústavných noriem odníme štátne občianstvo.»

V súvislosti s rozhodovaním o návrhu skupiny poslancov na pozastavenie účinnosti napadnutých ustanovení zákona o štátnom občianstve ústavný súd uvádza, že k uplatneniu svojej právomoci podľa čl. 125 ods. 2 ústavy pristupuje vo svojej doterajšej judikatúre len

v dostatočne odôvodnených prípadoch a pritom celkom výnimočne, t. j. keď sú spôsob ohrozenia označených základných práv a slobôd, resp. hrozba hospodárskej škody alebo iného nenapraviteľného následku v návrhu dostatočne konkretizované, pričom z okolností prípadu zjavne vyplýva, že ide o tvrdenie navrhovateľov, ktoré možno považovať za preukázané, a teda opodstatnené. V danom prípade ústavný súd nevyhodnotil dôvody uvádzané navrhovateľmi za také významné, že by zakladali dôvod na uplatnenie tejto „výnimočnej“ právomoci ústavného súdu, a preto návrhu skupiny poslancov na pozastavenie účinnosti označených ustanovení zákona o štátnom občianstve nevyhovelo (bod 2 výrokovej časti tohto rozhodnutia).

Podľa § 32 ods. 1 zákona o ústavnom súde k bodu 1 výroku rozhodnutia pripája odlišné stanovisko sudca Ľubomír Dobřík a k bodu 2 výroku rozhodnutia pripájajú odlišné stanoviská sudcovia Lajos Mészáros a Juraj Horváth.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 4. júla 2012